

Posilnenie práv pacienta

Fórum onkologických pacientov, 14 - 15. december 2012

Úvod

„Dôkazom vysokého vzdelania je schopnosť hovoriť o najväčších veciach najjednoduchším spôsobom.“

DAVID HUME

Obsah

- 1, O čo sa môžeme oprieť “vonku”?**
Právne predpisy a etické kódexy
- 2, O čo sa môžeme oprieť “vo vnútri”?**
Komunikácia v neobviňujúcej kultúre
- 3, Od všeobecnému ku konkrétnemu**
Podpora a finančne náročná liečba

1, Ústava SR a Charta práv pacientov v SR

Ústava Slovenskej republiky

Článok 12

Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.
Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné,
nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Charta práv pacienta v Slovenskej republike

Všeobecné práva pacientov

Pacient má právo usilovať sa dosiahnuť **najvyššiu možnú úroveň zdravia**.

Pacient má právo na **výber a zmenu** lekára a zdravotníckeho zariadenia s výnimkou obmedzení, ktoré ustanovuje osobitný zákon.

Ako prežiť zdravotnú starostlivosť?

2, Európska charta práv pacientov

Európska charta práv pacientov

Právo na informácie

Každý jednotlivec má právo na prístup ku všetkým druhom informácií týkajúcich sa jeho zdravotného stavu, **zdravotníckych služieb a ich využívania** a všetkého, čo je dostupné na základe vedeckého výskumu a technickej inovácie.

Zdravotnícke služby sú povinné sprístupňovať všetky informácie **v ľahko dostupnej forme, a to odbúraním byrokratických prekážok**, poučovaním a zaškoľovaním poskytovateľov zdravotníckej starostlivosti, a **prípravou a distribúciou informačných materiálov**.

3, Európska charta práv pacientov

Nemocničný pacient má právo na **priebežné a úplné informácie**; toto môže zaistiť „inštruktor“.

Každý jednotlivec má právo na priamy prístup **k informáciám o vedeckom vývoji**, farmaceutickej starostlivosti a technologickej inovácii.

Tieto informácie môžu pochádzať **zo štátnych alebo súkromných zdrojov**, pokiaľ vyhovujú kritériám presnosti, spoľahlivosti a transparentnosti.

4, Etický kódex zdravotníckeho pracovníka

Poslaním zdravotníckeho pracovníka je vykonávať zdravotnícke povolanie svedomito, statočne, **s hlbokým ľudským vzťahom k človeku**, v súlade s právnymi predpismi, s dostupnými poznatkami lekárskeho vied a biomedicínskymi vedami a s prihliadnutím na technické a vecné vybavenie zdravotníckeho zariadenia, v ktorom poskytuje zdravotnú starostlivosť.

4, Všeobecné povinnosti zdravotníckeho pracovníka

Stavovskou povinnosťou zdravotníckeho pracovníka je **profesionálna starostlivosť** o zdravie jednotlivca a spoločnosti v súlade so zásadami ľudskosti, v duchu úcty k ľudskému životu od jeho počiatku až do konca s rešpektovaním dôstojnosti ľudského jedinca.

Povinnosťou zdravotníckeho pracovníka je **zachovávať život, chrániť, podporovať a obnovovať zdravie, predchádzať chorobám, mierniť utrpenie** bez ohľadu na národnosť, rasu, vierovyznanie, sexuálnu orientáciu, politickú príslušnosť, spoločenské postavenie, morálnu či rozumovú úroveň a povesť pacienta.

5, Všeobecné povinnosti zdravotníckeho pracovníka

Zdravotnícky pracovník pri výkone svojho povolania postupuje v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Povinnosťou zdravotníckeho pracovníka je byť **za všetkých okolností** vo svojich profesionálnych rozhodnutiach **nezávislý, zodpovedný a spoľahlivý**.

Zdravotnícky pracovník **pomáha pacientom** uplatňovať **právo slobodného výberu** zdravotníckeho pracovníka.

6, Zdravotnícky pracovník a výkon jeho povolania

Od zdravotníckeho pracovníka **nemožno vyžadovať** taký výkon alebo spoluúčasť na ňom, **ktorý odporuje jeho svedomiu** okrem prípadov bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia osôb.

Zdravotnícky pracovník **nesmie predpisovať** a podávať lieky, od ktorých vzniká **závislosť**, alebo také lieky, ktoré majú **účinky dopingu**, na iné ako liečebné účely.

Zdravotnícky pracovník u **nevy liečiteľne chorých** a zomierajúcich **zmierňuje bolesť**, rešpektuje ľudskú dôstojnosť, prania pacienta v súlade s právnymi predpismi a zmierňuje utrpenie. **Eutanázia a asistované suicidium sú neprípustné.**

7, Zdravotnícky pracovník a výkon jeho povolania

Zdravotnícky pracovník je povinný pri výkone povolania primerane **chrániť zdravotnú dokumentáciu** pred neoprávnenou zmenou, zničením alebo zneužitím.

Zdravotnícky pracovník nesmie sám alebo po dohovore s inými ordinovať **neúčelné** diagnostické, liečebné ani iné výkony.

Pri predpisovaní a odporúčaní liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín sa zdravotnícky pracovník **nesmie riadiť komerčnými hľadiskami**, ale výlučne poznatkami lekárskej vedy, profesionálnym úsudkom, svojím svedomím a potrebou pacienta.

8, Zdravotnícky pracovník a pacient

Zdravotnícky pracovník sa k pacientovi správa korektne, s pochopením, s rešpektovaním intimity a trpezlivosťou a nezníži sa k hrubému alebo nemravnému konaniu.

Zdravotnícky pracovník **rešpektuje** pacienta ako rovnocenného partnera so všetkými občianskymi právami i povinnosťami vrátane zodpovednosti za svoje zdravie.

Zdravotnícky pracovník **nesmie** pomáhať porušovaniu cti a dôstojnosti človeka alebo sa na ňom zúčastňovať.

Každý zdravotnícky pracovník je povinný **oznámiť** príslušným orgánom podozrenie z hrubého alebo krutého **zaobchádzania a týrania pacienta**, a to najmä maloletej osoby a osoby zbavenej spôsobilosti na právne úkony.

9, Zdravotnícky pracovník a pacient

Zdravotnícky pracovník je povinný v rozsahu svojich kompetencií **zrozumiteľným spôsobom poučiť pacienta** alebo jeho zákonného zástupcu o charaktere ochorenia, zamýšľaných diagnostických a liečebných postupoch vrátane rizík o uvažovanej prognóze a o ďalších dôležitých okolnostiach, ktoré môžu nastať v priebehu diagnostiky a liečby.

Zdravotnícky pracovník je povinný **získať informovaný súhlas pacienta**, jeho zákonného zástupcu alebo splnomocneného zástupcu pred poskytnutím **nezvratného** zdravotníckeho výkonu. Všetky informácie získané pri výkone povolania sú dôverné počas života pacienta, ako aj po jeho smrti.

10, Vzťahy medzi zdravotníckymi pracovníkmi

Zdravotnícki pracovníci **nesmú poskytovať** zdravotnú starostlivosť **za prítomnosti osoby, ktorá nie je zdravotníckym pracovníkom**. Výnimkou z uvedených zásad je osoba, ktorá zdravotníckemu pracovníkovi umožňuje poskytnúť prvú pomoc, alebo taká osoba, ktorá sa v zdravotníckom zariadení vzdeláva, a ďalšia osoba, s ktorej prítomnosťou pacient súhlasí.

Zdravotnícky pracovník **nesmie** podporovať činnosť nezdravotníckeho pracovníka vykonávajúceho činnosť, ktorú môže vykonávať len zdravotnícky pracovník.

11, Prínos informovaného a náročného pacienta

Prínos **informovaného** pacienta:

- 1, je aktívnym partnerom v procese liečby
- 2, má väčšiu kontrolu nad tým, čo sa s ním deje
- 3, je istejší a sebavedomejší v liečbe
- 4, dokáže kontrolovať napĺňanie svojich práv

Prínos **náročného** pacienta:

- 1, zvyšuje úroveň zdravotnej starostlivosti
- 2, aktívnym prístupom zvyšuje bezpečnosť starostlivosti
- 3, má schopnosť iniciovať pozitívne zmeny v zdravotníctve
- 4, občianskym spôsobom doladuje systém poskytovania zdravotnej starostlivosti

12, Konceptia úspešnej komunikácie

Základom úspešnej komunikácie je vedomie, že sme dobrí.

Viem o sebe povedať:

Som dobrý, úprimne rozlišujem dobro a zlo.

Som aktívny, naplňam záujem o svoj život a zdravie.

Som bdely, snažím sa zvládnuť všetko čo najlepšie.

Kedy som dobrý?

Ked' som pravdivý, rozlišujem pravdu a klamstvo.

Ked' som citlivý, myslím na druhých.

Ked' som znášanlivý, vždy niečo vydržím.

13, Komunikácia v neobviňujúcej kultúre

Každým slovom sa môžeme k sebe navzájom priblížiť ako aj vzdialiť. Záleží ako budeme slovám vládnuť a ako ich budeme používať.

Ovládať princípy, ktoré ovplyvňujú približovanie a vzd'áľovanie sa ľudí navzájom, umožňuje viesť ľudskú **nezrani-
teľnú** komunikáciu.

Výsledkom ovládania takýchto princípov je potom **kon-
štruktívny, načúvajúci a dôverný rozhovor**. Po každom takomto stretnutí sú si ľudia bližší ako na začiatku a lepšie spolupracujú.

14, 3 princípy neobviňujúcej kultúry

1, Princíp otvorených právd. Je to princíp neustáleho hľadania pravdy. Hľadám a vyjadrujem iba hľadanie bez toho, aby som tvrdil, že som našiel konečnú pravdu.

2, Princíp myslenia na druhých. Každá „pravda“ má vplyv na druhého človeka. Môže mať ako zraňujúci, tak aj oslobodzujúci charakter. Dnes je málo majstrov v myslení na druhých.

3, Princíp znášania nepohodlia. Vyjadruje našu ochotu znášať danú situáciu. V dobe popularity asertivity sa zdá, že nemáme znášať všetko, čo sa nám deje. Vydržať však znamená priblížiť sa navzájom jeden k druhému. Tento princíp zahŕňa aj rozmer odpúšťania.

15, Úspešná komunikácia v neobviňujúcej kultúre

Ako postupovať?

- 1, presvedčte sa, že ste na správnej adrese
- 1, vecne vystavte ľuď svojej životnej situácii
- 2, ukážte im celú jej zložitost' a nezvládnuteľnosť
- 3, buďte neobviňujúci a rozumný, neľutujte sa
- 4, vytvorte príležitosť, aby vám v nej ľudia mohli pomôcť
- 5, aktívne, ale ticho počkajte na pomoc
- 6, umožnite ľuďom robiť dobré skutky

16, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

Zákon č. **447/2008 Z.z.** o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

ČO JE KOMPENZÁCIA?

- **Kompenzácia sociálnych dôsledkov** ťažkého zdravotného postihnutia v zmysle horeuvedeného zákona je zmiernenie, alebo prekonanie sociálneho dôsledku ťažkého zdravotného postihnutia poskytovaním peňažných príspevkov na kompenzáciu alebo poskytovaním sociálnych služieb.

16, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

ČO JE SOCIÁLNY DÔSLEDOK?

- **Sociálny dôsledok** ťažkého zdravotného postihnutia je znevýhodnenie, ktoré má fyzická osoba z dôvodu jej ťažkého zdravotného postihnutia v porovnaní s fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia rovnakého veku, pohlavia a za rovnakých podmienok a ktoré je schopná z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia prekonať sama.
- Sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia sa kompenzujú v oblasti - mobility a orientácie, komunikácie, zvýšených výdavkov a sebaobsluhy, a to poskytovaním jednorazových a opakovaných peňažných príspevkov.

17, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

- Ťažké zdravotné postihnutie je postihnutie s mierou funkčnej poruchy **najmenej 50%**. MFP sa určí podľa prílohy č.3 k zákonu č.447/2008 Z.z.
- **Funkčná porucha** je nedostatok telesných schopností, zmyslových schopností alebo duševných schopností fyzickej osoby, ktorý z hľadiska predpokladaného vývoja zdravotného postihnutia bude trvať dlhšie ako 12 mesiacov.
- Mieru funkčnej poruchy stanovuje **posudkový lekár** úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej ÚPSVaR) na základe predložených odborných lekárskeho nálezov nie starších ako 6 mesiacov a vypracuje **lekársky posudok**, kde určí odkázanosť na jednotlivé formy kompenzácie.

18, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

- Ťažké zdravotné postihnutie je postihnutie s mierou funkčnej poruchy **najmenej 50%**. MFP sa určí podľa prílohy č.3 k zákonu č.447/2008 Z.z.
- **Funkčná porucha** je nedostatok telesných schopností, zmyslových schopností alebo duševných schopností fyzickej osoby, ktorý z hľadiska predpokladaného vývoja zdravotného postihnutia bude trvať dlhšie ako 12 mesiacov.
- Mieru funkčnej poruchy stanovuje **posudkový lekár** úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej ÚPSVaR) na základe predložených odborných lekárskeho nálezov nie starších ako 6 mesiacov a vypracuje **lekársky posudok**, kde určí odkázanosť na jednotlivé formy kompenzácie.

19, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

Praktická rada: Ak ste odkázaný na sprievodcu (napr. žiadate o vydanie preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom), musíte mať v odborných lekárskejších nálezoch uvedené, **prečo ste na sprievodcu odkázaný**. Taktiež v lekárskejších odborných nálezoch určených pre posúdenie zdravotného stavu (ak žiadate o poskytnutie peňažného príspevku na zv. výdavky súvisiace so zabezpečením prevádzky OMV) musí byť uvedené, **prečo ste odkázaný na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom** a nie je vhodná pre Vás preprava prostriedkami verejnej hromadnej dopravy prípadne železničnej prepravy. Pri žiadosti o poskytovanie peňažného príspevku na diétne stravovanie (pokles telesnej hmotnosti o viac než 10% od normálu) musí byť taktiež uvedené **odkázanosť na tento príspevok**.

20, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

Druhy jednorazových a opakovaných peňažných príspevkov:

- PP na osobnú asistenciu,
- PP na kúpu pomôcky (práčka, umývačka riadu)
- PP na výcvik používania pomôcky,
- PP na úpravu pomôcky,
- PP na opravu pomôcky,
- PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia,
- PP na kúpu osobného motorového vozidla,
- PP na úpravu motorového vozidla,
- PP na prepravu,
- PP na úpravu bytu,
- PP na úpravu rodinného domu,
- PP na úpravu garáže,
- PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov,
- PP na opatrovanie.

21, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

- Podľa zákona 447/2008 Z. z. máte možnosť **zúčastniť sa posudzovania Vášho zdravotného stavu**, ak o to písomne požiadate pri podávaní si žiadosti.
- Výsledkom sociálne posudkovej činnosti (sociálnych pracovníkov ÚPSVaR) je vypracovanie komplexného posudku alebo rozhodnutia o tom, či sa jedná o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím alebo vyhotovenie rozhodnutia o parkovacom preukaze. **Komplexný posudok** je podkladom vyhotovenie rozhodnutia o jednotlivých formách kompenzácie, a to pre oddelenie peňažných príspevkov ÚPSVaR (ktoré tieto peňažné príspevky vypláca).

22, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny

- Fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím príslušný orgán vyhotoví **preukaz ŤZP**, ak z právoplatného rozhodnutia o peňažnom príspevku na kompenzáciu alebo z právoplatného rozhodnutia o preukaze vyplýva, že ide o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím. (preukaz fyzickej osoby s ŤZP alebo preukaz FO s ŤZP s potrebou sprievodcu)
- Ak je na základe komplexného posudku alebo rozhodnutia o parkovacom preukaze klient odkázaný na individuálnu prepravu osobným motorovým vozidlom, môže mu oddelenie posudkových činností ÚPSVaR vydať **parkovací preukaz**.

23, Sociálna poisťovňa

Zákon č. **461/2003** Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

KTO MÁ NÁROK NA **INVALIDNÝ DÔCHODOK**?

- Invalidné dôchodky majú občanom, ktorí z dôvodu invalidity stratili čiastočne alebo úplne schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť, sčasti nahradiť ich príjem pred jej vznikom. V novom dôchodkovom systéme môže občan počas poberania invalidného dôchodku bez obmedzenia pracovať.

24, Sociálna poisťovňa

KEDY JE OBČAN INVALIDNÝ?

- Občan je invalidný, ak sa mu v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu znížila schopnosť vykonávať zárobkovú činnosť o **viac ako 40 %** v porovnaní so zdravou osobou.
- Za dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav sa pritom považuje taký zdravotný stav, ktorý spôsobuje zníženie schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a podľa poznatkov lekárskej vedy má trvať **dlhšie ako jeden rok**.

25, Sociálna poisťovňa

KTO A AKO POSUDZUJE INVALIDITU OBČANA?

- Invaliditu občana posudzuje **posudkový lekár** príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne a určuje percentuálnu mieru zníženia schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **na základe tabuliek** uvedených v prílohe č. 4 k zákonu o sociálnom poistení. V tejto prílohe je k jednotlivým druhom zdravotných postihnutí orgánov a systémov priradená percentuálna miera zníženia schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť.

26, Sociálna poisťovňa

KEDY OBČAN ZÍSKA **POTREBNÝ POČET ROKOV** OBDOBIA POISTENIA?

Obdobie poistenia zahŕňa obdobie, keď občan sám, jeho zamestnávateľ, prípadne iný subjekt platil do Sociálnej poisťovne dôchodkové odvody. Obdobie poistenia sa zvyčajne rovná počtu odpracovaných rokov.

V AKEJ **VÝŠKE** SA VYPLÁCA INVALIDNÝ DÔCHODOK?

Výška invalidného dôchodku občana závisí v novom dôchodkovom systéme od príjmov občana počas celého pracovného života pred vznikom invalidity. Ak platil vyššie odvody, bude mať pri rovnakom znížení schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť aj vyšší invalidný dôchodok ako občan, ktorý počas svojho života platil odvody nižšie.

27, Finančne náročná liečba - charakteristika

CHARAKTERISTIKA:

Za finančne mimoriadne náročnú liečbu sa považuje liečba, ktorej náklady niekoľkonásobne prevyšujú zmluvne dohodnutú cenu za ukončenú hospitalizáciu, napríklad dlhodobá hospitalizácia, použitie finančne náročných liekov, zdravotníckych pomôcok, finančne náročných výkonov (nejde však o napr. transplantačné výkony, ktoré sú zdravotnými poisťovňami ocenené a uhrádzané).

V Cenových opatreniach Ministerstva zdravotníctva SR sú tieto finančne náročné výkony definované.

28, Finančne náročná liečba - rozdelenie

ZÁKLADNÉ ROZDELENIE:

1, liečba jednorazová (náročná operácia)

2, dlhodobá liečba

1, liečba v rámci nemocničnej starostlivosti (hospitalizácia)

2, ambulantná liečba

1, plánovaná liečba

2, výnimočná intervencia

(pri komplikácii zdravotného stavu).

29, Finančne náročná liečba - prax

SCHVAĽOVANIE LIEKOV A LIEČBY

- 1, MZ SR - kategorizácia liekov
(približne 90% používaných liekov)
- 2, Zdravotná poisťovňa - odsúhlasenie úhrady finančne mimoriadne náročnej liečby drahým neklasifikovaným liekom registrovaným a schváleným na Slovensku (cca 10%)
- 3, MZ SR - súhlas s liekom neregistrovaným v EÚ

VŠZP eviduje ročne približne **1190 žiadostí** z ústavných zdravotníckych zariadení o úhradu tzv. finančne náročnej liečby. V priemere za kalendárny rok je zamietnutých približne 140 žiadostí o úhradu mimoriadne finančne náročnej zdravotnej starostlivosti z ústavných zdravotníckych zariadení, čo je cca **11,8 %**.

30, Prispievanie na finančne náročnú liečbu

PRÍSPEVOK AKO DAR

Podľa zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov je poskytovanie finančných prostriedkov ako príspevok na úhradu finančne náročnej liečby **považované za dar**.

Daňovníkovi - podnikateľovi ho nemožno uznať ako daňový výdavok znižujúci jeho príjmy. Rovnako sa nepovažuje ani za druh nezdaniteľnej časti, resp. inej odpočítateľnej položky od základu dane daňovníka.

Na rozdiel od výhry napríklad v lotérii či súťaži, pre obdarovaného **nie je príspevok na finančne náročnú liečbu predmetom dane**.

31, Prispievane na finančne náročnú liečbu

PROSTRIEDKY ZÍSKANÉ Z NADÁCIÍ NAPR. FORMOU 2%

Podľa Zákona o dani z príjmov môže daňovník zaplatiť zo svojich príjmov dosiahnutých za zdaňovacie obdobie, zákonom určeným osobám zaoberajúcim sa tzv. verejno-prospešnou činnosťou, ako je napríklad aj ochrana a podpora zdravia, 2%.

Pomoc môžete získať napríklad od nadácií, rôznych združení, s ktorými sa možno dohodnúť aj na adresnom určení finančných prostriedkov, t. j. vami konkrétne určenej osobe, z poukázaného podielu zaplatenej dane.

32, Finančne náročná liečba a pacient

Úhrada finančne mimoriadne náročnej liečby vyplýva výlučne z konkrétnej zmluvy uzatvorenej podľa Obchodného zákonníka medzi zdravotnou poisťovňou a poskytovateľom zdravotnej starostlivosti. Pacient do tohto procesu **nijakým spôsobom nevstupuje**, je to záležitosť zmluvného vzťahu zdravotnej poisťovne a poskytovateľa.

Pacient sa môže obrátiť s **podnetom na úrad** (ÚDZS), ak sa domnieva, že mu zdravotná starostlivosť nebola poskytnutá správne. Úrad v oblasti dohľadu nad verejným zdravotným poistením dohliada, či zmluva uzatvorená medzi zdravotnou poisťovňou a poskytovateľom spĺňa náležitosti podľa uvedeného zákona. Prípadné spory môžu zmluvné strany **riešiť súdnou cestou**.

33, Finančne náročná ne kategorizovaná liečba

Zdravotná poisťovňa **môže, ale nemusí**, po vopred udelenom súhlase plne alebo čiastočne uhradiť neregistrovaný liek, ktorého použitie povolilo Ministerstvo zdravotníctva SR, s prihliadnutím na zdravotný stav poistenca. (§ 88 zákon č. 363/2011 Z. z.)

V prípade zdravotného výkonu, ktorý nie je uvedený v Zozname zdravotných výkonov, indikovaných pri jednotlivých chorobách (táto liečba nie je zakategorizovaná), má zdravotná poisťovňa právo **plne alebo čiastočne** takýto výkon uhradiť len s predchádzajúcim **súhlasom revízneho lekára** zdravotnej poisťovne.

Ďakujem vám za pozornosť

Ing. arch. Radoslav Herda
OZ SLOVENSKÝ PACIENT

kontakt: 0905 225 630
herda@slovenskypacient.sk